

Garata Jesus hã h'yy ka'eeh do Garata häd näng do panang bä habong do hã Paw-Ro ma erih do hahỹh

Kedëng do ky n'aa hahỹh

¹ Jesus mejũũ do see ỹ ti hỹ Paw-Ro. Ajyy ỹ rasëew hõm do hyb n'aa nado Kristo mejũũ do see ỹ wén hado däk. Ajyy sa kyy gó nado tii. Jesus Kristo kyy gó né tii. P'op Hagä Do ta Yb, dejëp do mahang Jesus ganä wät hanoo do kyy gó na-ããj hẽ.

² Èr hỹj hedoo do pa ỹ habong do sa sii ỹ edëng bëeh, Jesus hã h'yy ka'eeh doo, Garata häj n'aa bä jé pad'yyt hẽ bë panang bä kahet'aa doo.

³ Ỹ karën P'op Hagä Do èr Yb, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do na-ããj hẽ ky en'yym bë hã. Ỹ karën baad ub Kristo bë rah'yyb en'yym. ⁴ Jesus né hẽ tii, P'op Hagä Do èr Yb karën doo da, ta daaj hẽ takan'oo däk dajëb hã, nesaa do èr moo bok do sãm, èr tabed'ëëp hyb n'aa, da hẽ Nesaa Do Yb mejũũ doo da habok doo da èr naboo bong hyb n'aa kä. ⁵ Taw'ããts hẽ P'op Hagä Do hã ji j'aa etsëe had'yyt hẽ. Ỹ. Tii d' né hẽ. Taw'ããts hẽ.

Mosees ky n'aa jaw'yyk do hã rah'yy kawereem do ky n'aa hahỹh

⁶ Ỹ hyb n'aa tón, nayyw hẽ né hẽ bë du doo do hyb n'aa bë beréd hõm P'op Hagä Doo, Kristo hyb n'aa né hẽ bë wë taky enyym, bë tagadoo doo. Panyyg see bë ky dahé däg kãn. ⁷ Jesus

panyyg hanäm do tii, ta wób sa noo né paawä, dooh panyyg hanäm do tado bä. Ta wób rakarën bë rawedii. Rakarën rah'ÿÿt Kristo ky n'aa hanäm doo. ⁸ Ky n'aa kawas'ee däk da had'yyt hē jé ta see hadoo Jesus ky n'aa hanäm do ma metëek doo, bë ãã ma met'ëeg wät do paa nadoo doo. ÿ tado bä paawä, ããs wē hā hana do tado bä paawä na-ããj hē ta see hā ma metëek doo, ky n'aa kawas'ee däk da. ⁹ ÿ ab'aanh pooj jé bë ãã maher'ood wät doo: Ky n'aa kawas'ee däk da had'yyt hē jé ta see hadoo Kristo ky n'aa hanäm do bë tamaher'ood bä, pooj jé bë gadoo do nahadoo doo! Tabanesaa hēnh hahōm do ti ma matëg oow.

¹⁰ Ta ti ÿ erih do hā wyt ta maab hē, dooh hā ÿ raj'aa etsē do jawén ÿ awäd bä. P'op Hagä Do ÿ taj'aa etsē ÿ karën. Ta wób ÿ karën ÿ h'yyb en'yym g'eeh? Dooh. Da hē ÿ karën nä bä paawä ta wób ÿ h'yyb enäw up, dooh Kristo karom ÿ do bä paawä.

¹¹ Baad bë ÿ maher'oot hahÿ wakān haa: Kristo ky n'aa hanäm do bë ÿ ma met'ëeg wät doo, dooh ajyy sa hanaa tado bä. ¹² Dooh ajyy tado bä hā ÿ tab'ëes do ta panyyg. Dooh ÿ rama met'ëeg bä ta tii. Jesus Kristo né hē tii, ta ti metëeh do hā ÿÿ.

¹³ Bë ky n'aa napäh paa nyy da p'ooj ub Judah buuj ky n'aa jew'yyk do mejüü doo da ÿ bawäd wät. Bë ky n'aa napäh nyy da tak'ëp ÿ paa rejãã P'op Hagä Do karapee, Kristo hā h'yy ka'eeh doo. Bë ky n'aa napäh na-ããj hē tak'ëp ÿ karën paawä Kristo hā h'yy ka'eeh do ÿ gawats'iik ti noo gó. ¹⁴ Tak'ëp paa ÿ ma kamet'ëeg wät Judah buuj ky n'aa jew'yyk doo, baad paa ÿ ky daheeh. Ti hyb n'aa ÿ akog bong paa hajök Judah buuj nemon ÿÿ

ma kamet'ëek doo. Tak'ëp paa ÿ karën ÿ ky daheeh sahõnh hẽ ãã wahë makũ metëek do hã. ¹⁵⁻¹⁶ Tii bã kä, tii da né hẽ ÿ bawäd né paawä, P'op Hagä Do metä wät hã ÿ ta T'aah, ÿ tah'yy gan'yyh ta hã tan'oo bã, Judah buuj nadoo do hã ta ky n'aa ÿ maher'oot hyb n'aa. P'ooj ub, ãn ÿ wog gó ÿ basuun nä bã, tsyt hẽ ÿ P'op Hagä Do asëew däk. Taky enyym do hyb n'aa hã ÿÿ, nes'aa né paawä ÿÿ, hã ÿ tabanoo ta wë ÿ moo wät hyb n'aa. Tii bã, ta T'aah hã ÿ tametëeh P'op Hagä Do h'yyb däng noo gó, dooh ÿ eaaj bã ajyy sa hã nyy d' ÿ bad'oo. ¹⁷ Dooh na-ããj hẽ Jerusarënh hënh ÿ ahõm bã, pój ÿÿ jé Jesus mejũũ do rabahado padëek do sa wë ÿ beanh hyb n'aa paawä. Dooh. Nayyw hẽ ÿ bahõm paa Arab häd näng do häj n'aa hënh. Ta jawén, tii b' naa Damas-Ko panang hënh ÿ babaaj hõm kån.

¹⁸ Tii bã kä, tamawoob hẽ ta baab jawén paa bã, Jerusarënh hënh ÿ bahõm kån, Peed ÿ baheg'ããs hyb n'aa. ¹⁵ ta ãh ta pa ÿ baym. ¹⁹ Ta tii bã na-ããj hẽ ÿ bahapäh Tsijaag, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hÿÿj. * Jesus mejũũ do wób, dooh ÿ hapëë bã ti noo gó. ²⁰ P'op Hagä Do matym gó bẽ ÿ maher'oot: Te hub né hẽ hahÿ ÿ erih doo. Dooh ÿ noo kanesa bã. ²¹ Ta jawén ÿ bahõm kån Sirija, Siris häd enäh do sa häj n'aa hënh. ²² Kristo hã h'yy ka'eeh do Judah buuj häj n'aa bã, jé pad'yyt hẽ sa panang hënh rakahet'aa doo, dooh ÿ rahapëë nä bã ti noo gó. ²³ Jããm hẽ hahÿ ÿ raky n'aa napäh. Hahÿÿ d' sa kyyh: “Aj'yy p'ooj ub ãã tarahejãã doo, hÿÿ kä tama met'ëeg kån Kristo ky n'aa p'ooj ub takarën do tagawats'iik do paah”, nãk mä sa kyyh. ²⁴ Ta ti

* **1:19** Tsijaag, Jesus hÿÿj. Sét hẽ sa ÿÿn.

ÿ raky n'aa napäh bä, P'op Hagä Do raj'aa etsë hëp
ÿ n'aa.

2

¹ Ti m', 14 ta baab jawén paa bä, p'aa hënh Jerusarënh hënh ÿ bahôm. Béh-Nabéh sii ÿ bahôm. Tiit ÿ mahüüm si ÿÿ. ² T'ï hënh ÿ wén hõm, P'op Hagä Do metëeh hyb n'aa taw'ääts hë né hë ÿ bahôm. Ta tii bä ÿ ats'yyt Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa ky n'aa näng doo, ÿ maher'oot hyb n'aa sa hä nyy da Kristo ky n'aa hanäm do Judah buuj nadoo do hä ÿ ma mehet'ëek doo. ÿ wén maher'oot, ÿ karën ÿ baheg'ääs séd rah'yyb hedo bä hä ÿÿ, ÿ ma mehet'ëek do hä. Séd rah'yyb nahedo bä paawä ÿ ma mehet'ëek do hä, daap paawä tii bä ÿ ma met'ëeg wät doo, da hë ÿ ma metëek do na-ääj hë, Jesus hä h'yy ka'eeh do wób ÿ da raky sëm do hyb n'aa ta ti raky n'aa napäh bä. ³ Séd hä sa wahë n'aa hedoo do rah'yyb hedoo né hë hä ÿÿ, ÿ ma mehet'ëek do hä. Dooh ënh ramejõ bä Tiit, t'ï hënh si ÿ hewäd nä doo, ta masuuj noo byyh kahõg hõm bä, Judah buuj nado né paawä. ⁴ Ta wób ti tii d' karën paawä tabad'oo. Jesus hä h'yy ka'eeh do oow né tii. Èr mahang rakamekuuj bong rabaheg'ääs hyb n'aa nyy da Kristo Jesus hyb n'aa, dooh sa ky n'aa jaw'yyk do èr jeÿÿm wäd bä, neÿÿm doo gó èr wén boo kån. Rakarën paawä p'aa hënh sa ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo da ji bawät. Rakarën paawä sa ky n'aa jaw'yyk do karom hadoo ji bahado däk p'aa hënh. ⁵ Tii d' rakarën né paawä, dooh tabad'op hë ää ky dahé bä sa kyyh, bë hyb n'aa, Kristo ky n'aa hanäm doo,

baad hadoo doo, baad tabenyyw dāk hyb n'aa, ta panyyg kamanekuuj dāk hyb n'aa.

⁶ Jerusarēnh bä Jesus hã h'yy ka'eeh do mahang rahyb n'aa jew'yyk do sa hã, sa wahë n'aa ky n'aa näng do sa hã, baad ub ÿ ma mehet'ëëk doo. Dooch ÿ ma mehet'ëëk do jó ramejũũ péh. (Ta ti ÿ her'ood né paawä, dooch ÿ ky s'ũüd bä sa hã Jesus sii rababok do paa hyb n'aa. Séd gó P'op Hagä Do ji tagadoo. Ky n'aa etsëëh doo, ky n'aa nets'äs do na-ããj hë tagadoo.) ⁷ Dooch né hë ÿ ma mehet'ëëk do jó ramejũũ péh, ÿ hanäng. Rahapäh, hã ÿ P'op Hagä Do anoo, Kristo ky n'aa hanäm do ÿ ma metëëk hyb n'aa Judah buuj nadoo do sa mahang, Peed hã tabanoo do hadoo Judah buuj mahang tama metëëk hyb n'aa. ⁸ P'op Hagä Doo, Peed tahej'oonh doo, Judah buuj mahang Jesus mejũũ do tabahadoo hyb n'aa, ÿ na-ããj né hë tahej'oonh Judah buuj nadoo do sa mahang Jesus mejũũ do ÿ bahadoo hyb n'aa, rabahapäh. ⁹ Ti m', Tsijaag, Peed, Jowāw daheeh, Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa hyb n'aa jew'yyk do ky n'aa enäh doo, rabahapäh bä nyy da P'op Hagä Do ÿ tasëew hõm tsyt hë, Judah buuj nadoo do mahang ÿ moo wät hyb n'aa, Béh-Nabéh daheeh ÿ ragadoo sa h'yyb hataa äã bahado dāk hyb n'aa kã. Sa moo hub me äã redëng tii bä, äã ragadoo rametëëh hyb n'aa ta tii hã. Sa sii äã kaner'oot noo gó, baad ub sa hã Judah buuj nadoo do mahang ÿ Béh-Nabéh daheeh äã moo bok hyb n'aa. Ti nuuj jé Judah buuj mahang ramoo bok tii. ¹⁰ Dooch äã hã ramejõ bã. Jããm hë äã hã retsëë, Jesus hã h'yy ka'eeh do kas'uut do Jerusarēnh panang bä habong do äã hyb n'aa esee hyb n'aa, äã masa hyb n'aa. Tii d' né

da tak'ëp ÿ karën up ÿ bad'oo.

¹¹ ãn-Tijoka panang bä äã wë Peed baheg'ääs noo gó, Peed ÿ nabuuj gedoo baad nadoo do hyb n'aa tabad'oo doo. ¹² Pooj jé dó baad Peed awa had'yyt hë Jesus hã h'yy ka'eeh do Judah buuj nadoo do sa sii. Tii bä kä, ãn-Tijoka bä rakajaa ajyy Tsijaag hep'ëeh doo. Ti m' ta ti ajyy rakajaa bä kä, dawë hã Peed bawäd däk Judah buuj nadoo do sa mahãnh. Dooh sa sii tawa wäd bä, Judah buuj wób ji masuuj noo byyh kahõk do hã ky kah'üüm do tajeÿÿm do hyb n'aa.* ¹³ Tii bä Judah buuj Jesus hã h'yy ka'eeh do ta tii bä habong doo, Peed mo n'aa me rabadoo däk na-ããj hë. J'ooj madäk doo me ti noo gó Peed bad'oo doo da tii d' na-ããj hë rabad'oo. Dawë hã rababoo däk Judah buuj nadoo do sa hÿÿj hedoo do Jesus hã h'yy ka'eeh do sa mahãnh.† Béh-Nabéh

---

* **2:12** Ti noo gó, Judah buuj Jesus hã h'yy ka'eeh do wób ramejüü Judah buuj nadoo do Jesus hã h'yy ka'eeh do sa masuuj noo byyh ragahõg hõm, jããm hë tii bä P'op Hagä Do gadoo Judah buuj nadoo do red'oo do hyb n'aa. Judah buuj wób, Jesus hã h'yy ka'eeh doo, tii da ramejüü Judah buuj nadoo do rabad'oo, Judah buuj wób Jesus hã h'yy kana'eeh do rajeÿÿm do hyb n'aa. Sa hã rawén jeÿÿm, ta ti rarejãã sa ky n'aa jaw'yyk do ky nadah'eeh doo. † **2:13** Ti noo gó, jããm hë Judah buuj rabawa Judah buuj nadoo do sa sii, Judah buuj nadoo do sa masuuj noo byyh ragahõg hõm bä. Tii da né sa ky n'aa jaw'yyk do mejüü. Jesus hã h'yy ka'eeh do sa mahang dooh tii d' tahado wäd bä. Séd gó ji P'op Hagä Do gadoo Jesus hyb n'aa. Ti hyb n'aa taw'ääts hë né hë paawä Judah buuj nadoo do sii Peed bawa. Ta tii bä heg'ääs do Peed raky n'aa her'oot ta wób sa hã Peed jeÿÿm. Ti hyb n'aa dooh takarën bä Judah buuj nadoo do sii tawa bä heg'ääs do sa matym gó. Ti hyb n'aa tsyt hë tabawäd däk, tahapëë né paawä dooh ji masuuj noo byyh kahõg hõm do hyb n'aa ji P'op Hagä Do gadoo.

sii hē sa h'yyb hata däg ti noo gó.

¹⁴ Ti m', dooh baad hadoo doo, Kristo ky n'aa hanäm do metēeh doo da raboo boo bā ŷ bahapäh bā, sa hỹj hedoo do raty n'aa gesyyg dāk † ŷ bahapäh bā, sahōnh hē sa matym gó Peed hā ŷ ky hadoo: “Judah buuj né paawä ōm, Judah buuj nadoo doo da mabawäd dāk. Meréd hōm Judah buuj raky n'aa jaw'yyk doo. H'ēed hyb n'aa hỹ kā, mabad'oo do hā, makarēn mamejūū Judah buuj nadoo do er hỹj ky n'aa hedoo doo, Judah buuj ky n'aa jaw'yyk do ragadoo sa hā magadoo hyb n'aa, ōm né heréd hōm paawä tii?§ ¹⁵ Te hub né hē, Judah buuj taah er bahadoo do hyb n'aa Judah buuj né hē ēer. Dooh ta wób, baad nadoo do moo heb'ooh do er ado bā.** ¹⁶ Dooh né paawä baad nadoo do moo heb'ooh do er ado bā paawä, er hapäh, jāām hē Jesus Kristo hā ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad ji wén hado dāk P'op Hagä Do matym gó. Jāām hē Jesus hyb n'aa ji tagadoo. Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hyb n'aa tado bā. Er na-āāj hē, Judah buuj, Kristo Jesus hā er h'yy kae dāk baad er bahado dāk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, er tagadoo hyb n'aa. Dooh Mosees ky

---

† **2:14** Rawén ty n'aa ges'yyk, dooh Garata häj n'aa buuj Jesus hā h'yy ka'eeh do sa masuuj noo byyh kehōg bā. Ti hadoo né hē P'op Hagä Do gadoo na-āāj hē sa hā Peed hapēē né paawä, ta ty n'aa ges'yyk ta sii wa do paah, ta wób tajejym do hyb n'aa. J'ooj madäk do ta h'yyb. § **2:14** Dooh né paawä Peed her'ood bā Judah buuj nadoo do sa hā sa masuuj noo byyh ragehōg hōm hyb n'aa, tii d' tahanäng pé dawēē tabawäd dāk do sa mahānh, Judah buuj wób rakajaa bā. ** **2:15** Judah buuj ramaneēenh ta wób “baad nadoo do moo heb'ooh doo”, sa ky n'aa jaw'yyk do raky nadaheeh do hyb n'aa.

n'aa jaw'yyc do ji ky daheeh do hã er daab yb wäd bää. Dooh hajaa pé baad tabahado däk P'op Hagä Do matym gó Mosees ky n'aa jaw'yyc do mejũũ do taky daheeh do hyb n'aa. ¹⁷ Hÿÿ kä, eër, Judah buuj hedoo doo, Kristo hyb n'aa kä er karën do hyb n'aa baad er bahado däk P'op Hagä Do matym gó, baad nadoo do moo heb'ooh do er bahado däk Judah buuj nadoo do nemuun, näk er buuj wób. Nyy d' rahanäng pé ta tii? Kristo hyb n'aa g'eeh nesaa do moo heb'ooh do er bahado däk? Dooh. Dooh tii d' tado bää! ¹⁸ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyc do ky nadaheeh do ji bahadoo, p'aa hënh ji du do bää Mosees ky n'aa jaw'yyc do hã ji daab yb bää, pooj jé ji eréd hõm doo.†† ¹⁹ Dooh taw'ääts hë tado bää p'aa hënh ÿ du do bää ÿ daap yyp Mosees ky n'aa jaw'yyc do hã. Mosees ky n'aa jaw'yyc do dajëb hã ji taky n'aa etyy do hyb n'aa, ÿ paa dajëb wät hadoo ta hã.‡‡ Hÿÿ kä, tamanejõ wät do hyb n'aa hã ÿÿ, ÿ hajaa P'op Hagä Do karën doo da ÿ bawät. ²⁰ Hahÿÿ d' ÿ hanäng pé ti ta ky n'aa jaw'yyc do hã ÿ paa dajëb wät do hadoo ÿ baher'oot bää: Kristo sii ÿ kepëem däk do hadoo b'aa kajatsëk do hã tadajëp noo gó. Gawatsig hõm pooj jé ÿ bawät do paah. Kristo ti hÿÿ kä hëp ÿÿ gó hawät doo. Da hë, badäk hahÿÿ bää ÿ bawät nä bää, ÿ h'yy kae had'yyt hë P'op Hagä Do T'aah hã, hã ÿ kamahän do hã, hëp

---

†† **2:18** Hahÿÿ d' tahanäng pé tii: P'aa hënh ji daab yb bää Mosees ky n'aa jaw'yyc do ji ky daheeh do hã, ta ti ji eréd wät do jawén paa bää, tii bää né hë nesaa do moo heb'ooh do ji bahado däk né hë, ji nahajaa do hyb n'aa sahõnh hë ji ky dahé bää. Dooh Jesus hã ji daap yyp do hyb n'aa tado bää nesaa do moo heb'ooh do ji hado bää. ‡‡ **2:19** Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyc do mejõ wäd bää ji hã Paw-Ro hanäng péh.

ÿ n'aa dajëp do hä. §§ 21 Jääm hë P'op Hagä Do ër wë taky enyym do hyb n'aa baad ër wén hado däk ta matym gó. Dooh ÿ ty n'aa gesyyg bä ta tii. Ta ti ÿ wén her'oot, ji haja bä paawä baad ji bahado däk P'op Hagä Do matym gó ta ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hyb n'aa, tii bä daap paawä Kristo dajëp!”, näng mä ÿ Peed hä.

3

¹ H'yy ganahoot nä do hadoo bëeh, Garata buuj! Tak'ëp bë rawad'ii bong bë wén nahapëë wät baad hadoo doo! Jaa bë hä wadii? Baad ub né paa bë ÿ ma met'ëëg wät Jesus Kristo ky n'aa b'aa, kajatsëk do hä ji hyb n'aa dajëp doo. ² Sét ub ti ÿ eanh bë hä hÿÿ kä: P'op Hagä Do anoo bë hä ta Sahee, Mosees ky n'aa jaw'yyk do bë ky daheeh do hyb n'aa g'eeh, Kristo hä bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa ta ky n'aa bë maa napäh noo gó? ³ Tak'ëp bë h'yy ganahoot? Bë du do däk noo gó Kristo hä bë h'yy ka'eeh doo, bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa P'op Hagä Do Sahee bë wén gadoo. Ta Sahee bë tah'yyb mahũm. Bë karën apäh hÿÿ kä bë daaj hë bë hajaa doo me bë bahajaa pooj jé bë du doo doo? Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hä g'eeh bë karën bë daap yyp hÿÿ kä? ⁴ Hajõng baad hadoo do bë bahapäh paa bë mahang. Daap hë g'eeh ta ti bë hä? ÿ karën paawä

---

§§ 2:20 Ti hadoo ër hä na-ääj hë. Paw-Ro bawät do hä ër tametëeh nyy da taw'ääts hë ër sahõnh hë ër babok.

bë bahapäh, dooh daap hẽ tado bã.* ⁵ Wyt ta maab hẽ, ta Sahee P'op Hagä Do wén noo bë hã, hanäm do tawén pehuunh bë mahang, Kristo hã bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do bë ky daheeh do hyb n'aa tado bã.

⁶ Bë hyb n'aa newë Abaraãm bad'oo doo. P'op Hagä Do hã tah'y'y ka'eeh do hyb n'aa né kä m', baad tawén hado däk paa P'op Hagä Do matym gó.† ⁷ Ti hyb n'aa kä, tii d' h'yy ka'eeh doo, Abaraãm karapee kä.‡ ⁸ P'ooj ub P'op Hagä Do kyy kerih do hã kaher'ood däk paah, rah'y'y ka'eeh do hyb n'aa, Judah buuj nadoo do sii hẽ da baad rabahado padëek da P'op Hagä Do matym gó. Hahÿÿ da Kristo ky n'aa hanäm do P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot paa Abaraãm hã: “A hyb n'aa né da sahõnh hẽ badäk hahÿÿ hã habong do ky n'aa kedëng da”, § näng kerih doo. ⁹ Ti hyb n'aa, sahõnh hẽ Kristo hã h'yy ka'eeh do tii, Abaraãm h'yy ka'eeh doo da h'yy ka'eeh doo, ragadoo da Abaraãm hã P'op Hagä Do ky n'aa edëng do paah.

¹⁰ Tii d' nado sahõnh hẽ tii, Mosees ky n'aa jaw'yyk do raky daheeh do hã daab 'yyp doo. Ky n'aa kawas'ee däk tii. Tii d' né hẽ P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot ti ky n'aa: “Ky n'aa kawas'ee däk

* **3:4** Dooh ji hapëë bã baad ub nyy d' tahanäng pé tęg nad'ëed is do 4 hã kerih doo. Sét né paawä Gereg kyyh, pawóp hẽ ta ky n'aa ta see pé noo gó. Hahÿÿ da na-ãäj hẽ tahajaa ji erii bã: “Daap hẽ g'eeh tak'ëp bë ahob wät doo, Kristo hã bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa bë rarejäã noo gó? Ý karën paawä bë bahapäh, dooh daap hẽ tado bã bë ahoop do paah.” † **3:6** Genesis 15.6 ‡ **3:7** Abaraãm karapee, P'op Hagä Do karapee, Isaraéw buuj sa hã. Ti hyb n'aa jé h'yy ka'eeh do tii, P'op Hagä Do karapee heh'äät doo, Paw-Ro wén näng. § **3:8** Genesis 12.3, 18.18, 22.18

sahõnh hẽ ajyy, ÿÿj, sét né paawä resõõts bä sahõnh hẽ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo gó kerih do mahang. Sét nuu me né paawä resõõts hõm bä, raky n'aa kawas'ee däk da”,** näng kerih doo. ¹¹ Ti hyb n'aa, wyt ta maab hẽ, dooh baad ji bahado däk P'op Hagä Do matym gó ta ky n'aa jaw'yyk do hã ji daap yyp do hyb n'aa. Ti né hẽ ti P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot doo. Hahÿÿ da takerii däk ta ti ky n'aa: “Jããm hẽ edëb had'yyt da, jé ta hã h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad hado däk do P'op Hagä Do matym gó”,†† näng kerih doo. ¹² Hÿÿ kä, Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü do ji moo wät doo, dooh ji h'yy ka'eeh do tado bä. Ramoo bok do hã radaab yyp ky n'aa jaw'yyk do ky dah'eeh kar'ëen doo. Hahÿÿ da takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih doo gó ta ti ky n'aa: “Jé hahÿÿ hã kamejüü do moo wät doo, edëb né paawä da ta hyb n'aa.”‡‡

¹³ Ër paa ky n'aa kawas'ee däk Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü do ër nahajaa do hyb n'aa ër ky dahé bä. Tii bä kä, ër Kristo bedëeb wät ër ky n'aa kawas'ee däk do mahãnh. Ta hã tabadäng ër ky n'aa kawas'ee däk do Kristo an'oo bä, ër hã tanadëe wät hyb n'aa. Ër hyb n'aa Kristo ky n'aa kawas'ee däk paa ÿ wén näng, hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do hyb n'aa ta ti ky n'aa: “Ky n'aa kawas'ee däk da sahõnh hẽ b'aa hã sa kamag padëek doo”,§§ näng kerih doo. ¹⁴ Ër ky n'aa kawasee do mahãnh ër Kristo Jesus bedëeb wät do hyb n'aa, Judah buuj nadoo do na-ããj hẽ ragadoo

---

** 3:10 Dew-Teronom 27.26 †† 3:11 Habakuk 2.4 ‡‡ 3:12 Rewitikos 18.5 §§ 3:13 Dew-Teronom 21.23

hỹỹ kã Abaraãm hã P'op Hagä Do ky n'aa edëng doo. Hỹỹ kã, ër sahõnh hẽ, ër h'yy ka'eeh do hyb n'aa ër gadoo P'op Hagä Do Sahee taky n'aa enooh do paah.

¹⁵ Kaner'oot do ky n'aa jaw'yyk doo gó bẽ ÿ maher'oot Abaraãm hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ky n'aa, wakãn haa. Sa da hadoo do sii rakaner'ood bã, ramoo boo bã kerih do rakaner'oot do heen n'aa, sa häd ta hã raberih bã hyb n'aa jewyk do sa matym gó, tii bã dooh hajaa pé ta ti tahỹỹd bã. Dooh na-ããj hẽ ta jawén sa see haja bã kaner'oot do heen n'aa hã taberih nä ta ky n'aa papuuj, pooj jé, ta da hadoo do sii rakaner'oot do bód nadoo doo. Ti hadoo Abaraãm hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh do hã.*** ¹⁶ Abaraãm hã, ta panaa hã na-ããj hẽ P'op Hagä Do ky n'aa enooh paah, ta hyb n'aa sahõnh hẽ badäk hahỹỹ hã habong do raky n'aa kedëng. Dooh paa P'op Hagä Do ky dëe bã hajõk do ta panaa sa hyb n'aa, ta ti taky n'aa enooh doo. Sét hẽ ta panaa hyb n'aa taky däng.††† Kristo né hẽ ti sét hadoo do Abaraãm panaa, ta hyb n'aa ji wén ky n'aa kedëng. ¹⁷ Hahỹỹ d' ti ÿ hanäng péh, dooh P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paa hah'ỹýt pé ÿ noo bã: Abaraãm sii P'op Hagä Do kaner'ood wät paah. Baad P'op Hagä Do ky däng ta hã. Taky däng ta hã, dooh taky kahỹỹd bã ta hã taky n'aa enooh doo. Ti hyb n'aa, ta ky n'aa jaw'yyk doo, 430 ta baab jawén paa bã Mosees hã kan'oo däk doo, dooh tahaja bã tahỹỹd bã pooj jé Abaraãm hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh

*** **3:15** Dooh kah'ỹýt pé tii. Dooh ta bahãnh hanoo péh.

††† **3:16** Genesis 12.7, 13.15, 24.7

doo. ¹⁸ Abaraãm hã P'op Hagä Do ky n'aa edëng do ër wë tatabëej bã paawä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hyb n'aa, ji haja bã paawä tii, tii bã dooh P'op Hagä Do ky n'aa enooh do hyb n'aa tado wäd bã. P'op Hagä Do ky n'aa enooh do hyb n'aa né hë Abaraãm gadoo P'op Hagä Do ky n'aa edëng do ta hã. P'op Hagä Do wén ky n'aa edëng Abaraãm, P'op Hagä Do ky enyym do hyb n'aa ta hã.

¹⁹ Tii d' tado bã, h'ëed hyb n'aa g'eeh takan'oo däk ta ky n'aa jaw'yyk doo? Tawén kan'oo däk, nesaa do ramoo nabok hyb n'aa paawä. Takan'oo däk dó, Kristo, Abaraãm panaa, kanajaa nä bã. Ti panaa hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. P'op Hagä Do anoo paa ta ky n'aa jaw'yyk do äãs sa hã, Mosees hã raban'oo däk hyb n'aa. P'op Hagä Do ky n'aa rod Isaraéw buuj sa wë, sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wë na-ããj hë ti Mosees. ²⁰ Hÿÿ kä, sét hë tado bã, ta daaj hë taky n'aa enooh doo, dooh ji hyb n'aa karën pé ji ky n'aa rod. Sét ub né hë P'op Hagä Doo, ta daaj hë Abaraãm hã tamaher'oot do ta hã taky n'aa enooh doo.

²¹ Ti hyb n'aa kä, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do h'yy kawareem g'eeh pooj jé taky n'aa enooh do paa hã? Dooh! Dooh ta hã tah'yy kawareem bã. P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do haja bã paawä ji edëb had'yyt do ji hã tan'oo bã, tii bã kä baad ër bahado däg né hë paawä P'op Hagä Do matym gó ta ky n'aa jaw'yyk do ër ky daheeh do hyb n'aa. ²² Dooh né hë tahaja bã ta tii. P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot, nesaa do ji h'yyb gó ji karën do ji hã tamejõ had'yyt hë. Ti hyb n'aa, jããm hë Jesus Kristo hã ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa ji gadoo P'op

Hagä Do ky n'aa enooh doo.

²³ Kristo ewäd hyng do pooj jé, ti nuuj jé, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ãã tamoo masoo hadoo. ãã tadewäts bëëh hadoo. ãã tahag'ããs ti nuuj jé, tób rayd ragadahew'ëës do hagã n'aa tabad'oo doo da, P'op Hagä Do ër hã tametëëh bã kä Kristo hã ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa kä hÿÿ kä, baad ji bahado däk ta matym gó. ²⁴ Kristo ewäd hyng do pooj jé, ãã hagã n'aa hadoo ti nuuj jé Mosees ky n'aa jaw'yyk doo, nesaa do ãã moo nabok hyb n'aa. Hÿÿ kä, Kristo ewäd hyng do hyb n'aa, baad ër bahado däk P'op Hagä Do matym gó ta hã ër h'yy ka'eeh do hyb n'aa.

²⁵ Hÿÿ kä, Kristo hã ër h'yy ka'eeh do hyb n'aa kä, Kristo hã ër daap yyp do hyb n'aa kä, dooh hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk do ër tahagãã wäd bã.

²⁶ Ti hyb n'aa kä, P'op Hagä Do taah bë sahõnh hẽ, Kristo hã bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa. Séd bë h'yyb hedo däk hÿÿ kä Kristo Jesus hã. ²⁷ Bë nu kemuun bong bã séd hã bë h'yy kata däk hyb n'aa Kristo sii, Kristo hadoo bë bahado däk hÿÿ kä.

²⁸ Séd uuh had'yyt ër hÿÿ kä Kristo Jesus hã ër h'yy kata däk do hyb n'aa: Judah buuj ji do bã, Judah buuj nadoo do ji do bã, sa kariw n'aa ji do bã, sa karom ji do bã, aj'yy ji do bã, ÿÿnh ji do bã na-ããj hẽ. Séd uuh had'yyt né hẽ ji. ²⁹ Kristo karapee bë bahado däk do hyb n'aa, Abaraãm panaa heh'äät hadoo bë bahado däk. Ti hyb n'aa Abaraãm hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paa tabës hÿÿ kä bë hã.

4

¹ Pannyg ky n'aa gó bë ÿ maher'oot ji hã tabës do ky n'aa: Ji t'aah, sahõnh hẽ ta yb ma gadoo do

pan'aa, sa karom bahãnh nado ta karapee noo gó, sahõnh hẽ ta yb ma ta ma hado dæg né paawä ta jawén. ² Ta yb ky däng do noo gó kanajaa nä bä, ta hagã n'aa mejũũ ta t'aah hã ti nuuj jé. Ta ma tagadoo do pan'aa ti nuuj jé hag'ããs do hã taky daheeh. Dooch ta t'aah haja bä tah'yy karẽn do tamoo wäd bä. ³ Ti hadoo ẽr hã. Kristo ẽr tabed'ëep do pooj jé, karapee t'aah hadoo ẽer. Badäk hahÿÿ hã nyy da ji bad'oo, nyy da ji bawät do ky n'aa jaw'yyk doo, tak'ep ẽr hã tamejũũ ti noo gó. Ta ti kamejũũ do karom hadoo nä ẽer ti noo gó. ⁴ Tii bä kä, P'op Hagä Do ky däng do noo gó kajaa bä kä, P'op Hagä Do mejũũ ta T'aah. Ýÿn näng, ji da tabahadoo hyb n'aa. Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejũũ doo bä tabenäng, ⁵ ãã tabed'ëep hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk do hyb n'aa ky n'aa kawas'ee däk do paah, P'op Hagä Do taah ẽr bahadoo hyb n'aa kä. ⁶ P'op Hagä Do taah ẽr bahadoo do hyb n'aa, P'op Hagä Do mejũũ ta T'aah Sahee ẽr h'yyb tym gó tabawät hyb n'aa. Ti né hẽ, ta Sahee an'oo bä, “Ee” P'op Hagä Do ẽr maneëenh hyb n'aa. ⁷ Ti hyb n'aa kä, dooch ji hã mejũũ do karom mahado wäd bä. P'op Hagä Do t'aah kä õm. Ta t'aah mabahado däk do hyb n'aa, sahõnh hẽ ta taah sa hã tabanoo doo, a hã da tabanoo na-ãj hẽ.

⁸ Pooj jé, P'op Hagä Do bë nahapäh nä bä, bë h'yy kaha'eeh do sa karom hadoo paa bëeh, P'op Hagä Do nado né paawä ta tii. ⁹ Hÿÿ kä, P'op Hagä Do bë hapäh hyb n'aa bë h'yyb gó, (bë P'op Hagä Do hapäh do hyb n'aa ÿ hanäng), h'ëed hyb n'aa p'aa hẽnh bë h'yy kawareem ta ti ky n'aa jaw'yyk do nahejoonh doo, daap hadoo do wë? Bë karẽn apäh

ta ti hedoo do bë tamejũũ p'aa hẽnh, p'ooj ub bë babok doo da? ¹⁰ Tsyt hẽ däg bë basëew däk ta äh, bë daaj hẽ bë tayy hyb n'aa. Kamarab heen n'aa bë teb'ëes, ji joom ji ataa do hedoo do heen n'aa bë teb'ëes, tsyt hẽ däg bë basëew däk ta see pé noo gó ta baab.* ¹¹ Bë ÿ hyb n'aa tón! Daap hẽ apäh ÿ ma met'ëeg wät Kristo ky n'aa bë mahang?

¹² Tak'ëp ÿ betsëe bë hã, wakãn haa, ÿ bad'oo doo da taw'ãäts hẽ bë bad'oo. DooH Mosees ky n'aa jaw'yyk do hã ÿ daab yb wäd bä. Pooj jé ta tii hã bë daab nayyp do hado däk ÿÿh.

Pooj jé baad ÿ bë gadoo. ¹³ Bë hapäh né hẽ, ÿ nahëe näng do hyb n'aa ti noo gó bë häj n'aa bä ÿ bewäd nä. Ti noo gó né hẽ pooj jé bë ÿ maher'ood wät Kristo ky n'aa hanäm doo. ¹⁴ Nahäh ÿÿ taw'ãäts hẽ nado né paawä bë hã ti noo gó, dooh né paa ÿ bë ty n'aa gesyyg bä. Baad ÿ bë gadoo ti noo gó. P'op Hagä Do ääs bë gadoo doo da ÿ bë gadoo paah. Kristo Jesus bë gadoo doo da ÿ bë gadoo paah. ¹⁵ Tak'ëp bë tsebé ti noo gó. H'ëed hyb n'aa bë tsanebee bong? Ti noo gó, bë haja bä paawä, bë matym sii hẽ bë ado nyh paawä hã ÿÿ bë banoo hyb n'aa. ¹⁶ Bë hã, bë majĩ hado däk g'eeh ÿ hÿÿ kä, baad hadoo do bë ÿ maher'oot do hyb n'aa?

¹⁷ Tak'ëp né paawä nanäng ma matëg oow bë rah'yyb en'yym bë gadoo hyb n'aa sa hã, dooh bë hyb n'aa tado bä bë rah'yyb en'yym doo. Rakarën paawä bë hyb n'aa wareem ÿÿh, sa hã bë h'yyb en'yym hyb n'aa, sa hã bë maa newëe hyb n'aa kä. ¹⁸ Taw'ãäts hẽ had'yyt hẽ ji rah'yyb en'yym doo, baad hadoo do hyb n'aa tado bä tii. Hÿÿ

---

* **4:10** Ta ti hedoo do rateb'ëes do hyb n'aa P'op Hagä Do gadoo red'oo.

kä, bë mahang ÿ badoh bä, bë an'oo manä baad nadoo do jawén bë rah'yyb en'ymm doo. ¹⁹ Tah haa hadoo do ÿ kamahän doo, ÿÿnh ajän benyy däg bä ta mahÿÿnh do tahoop doo da, p'aa hēnh ÿ bahoop bë hyb n'aa, Kristo bawäd wät doo da bë baboo däk bä kä. ²⁰ Dooch ÿ haja bä bë wē ÿ ahōm bä, ti hadoo né hē ÿ karēn paawä bë wē ÿ bahōm, baad bë sii ÿ ber'oot hyb n'aa. Ta ti ÿ wén her'oot, dooch ÿ hapēē wäd bä nyy d' ÿ bad'oo bë hā.

²¹ Bēēh, Mosees ky n'aa jaw'yyk do bë hā mejūū kar'ēēn doo, bë hā ÿ eanh hahÿÿh: Dooch bë hapēē bä Mosees ky n'aa jaw'yyk do her'oot doo?

²² Pawóp mä Abaraām taah, nāng kerih do hā. Ta ÿÿm karom Agah häd nāng do sii ta t'aah seeh, ta ÿÿm heh'āät do Sarah häd nāng do sii ta t'aah seeh.

²³ Ta ÿÿm karom sii tawén eta däk, ta ÿÿm karom hā ta t'aah wén nyy däk, nyy d' rabad'oo sa daaj hē rahyb n'aa newē däk do hyb n'aa. Ta ÿÿm heh'āät do sii tawén eta däk, tii da P'op Hagä Do ky n'aa eno däk do paa hyb n'aa ta hā.

²⁴ Ta ti ky n'aa gó tahajaa ji ma met'ēēg bä. Pawóp hē hadoo do ÿÿj, Agah, Sarah, pawóp hē hadoo pé P'op Hagä Do sa sii kaner'ood däk do hadoo, Abaraām sii, Mosees sii kaner'ood däk doo. Waēē Sinaih häd nāng doo bä ta ky n'aa jaw'yyk do sa hā tanoo doo, Agah hadoo tii. Sahōnh hē Sinaih bä kanoo do hā daap yyp doo, tak'ēp rabahoop kamejūū doo. ²⁵ Agah, waēē Sinaih häd nāng do hadoo, Arab häj n'aa bä hahāng doo. Agah hadoo Jerusarēnh panang da hē. Agah, Agah panaa tak'ēp sa hā ramejūū do rahoop doo da paah, Jerusarēnh buuj da hē rahoop tak'ēp kamejūū doo. Sa karom hadoo Jerusarēnh buuj. ²⁶ Hÿÿkä, Jerusarēnh hÿ

pong jé hana doo,† Sarah, kamanejũũ do nahoop do hadoo tii. Jerusarēnh hỹ pong jé hana do kara-pee eēr, Kristo hã h'yy ka'eeh doo. Doooh kamejũũ do er ahob bã. ²⁷ Ti ky n'aa né hẽ P'op Hagä Do kyy kerih doo gó kerii däk. Hahỹỹ da takerih:

“H'yy gadajaa da õm, yỹnh netaah doo, taah nanäng doo.

Tsebee gó mageëenh, õm ajãn mahỹỹj nahoop doo. H'yy gadajaa da, tsebee y wén näng, ta bahãnh hajök do yỹnh reréd hõm do taah.

Doooh denaa hẽ yỹnh patug näng do taah.”‡

²⁸ Ti hyb n'aa kä, bëeh, wakãn haa hedoo doo, Isak hadoo bëeh, P'op Hagä Do ky n'aa enooh do hyb n'aa tabenäng doo. P'op Hagä Do taah bë wén hado däk, Abaraãm hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ta ky bajawaa hyb n'aa. ²⁹ P'ooj ub, Abaraãm t'aah Agah sii, nyy d' rabad'oo sa daaj hẽ rahyb n'aa newë däk do hyb n'aa henäng doo, Is-maéw, rejã wät ta t'aah Sarah sii P'op Hagä Do Sahee ky gabuuj gó henäng doo. Ti hadoo da hẽ. Mosees ky n'aa jaw'yyk do hã daap yyp do er rarejãã, P'op Hagä Do Sahee er h'yyb gó hanäng doo. ³⁰ Hỹỹ kä, hahỹỹ da P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot ta ti ky

---

† **4:26** Jesus Kristo hã h'yy ka'eeh do ky n'aa né hẽ tii. Jé Kristo hã h'yy ka'eeh doo, dooh tahob wäd bã ky n'aa jaw'yyk do tak'ep kamejũũ doo. ‡ **4:27** Isajas 54.1 hã takerii däk ta tii. Hahỹỹ d' kerih do hanäng péh: Yỹnh reréd hõm do taah, Jesus hã h'yy ka'eeh do hadoo. Hajõõ däk tii. Yỹnh patug näng do taah, Mosees ky n'aa jaw'yyk do hã ky dah'eeh do hadoo. Doooh Jesus hã rah'yy kae bã tii. Hajök Jesus hã h'yy ka'eeh doo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do hã ky dah'eeh do bahãnh.

n'aa: “Mah'eed hõm ÿñh karom ta t'aah daheeh. Dooh ÿñh karom t'aah gado bã ta yb hanaa ta ÿym heh'äät do t'aah nemuun”, § näng kerih doo. ** 31 Ti hyb n'aa wakān haa, tak'ëp ta hã kamejũũ do taah nado ëër. †† Baad hawät do taah, kamanejũũ do nahoop do taah ëër. ‡‡

5

¹ Kristo ër tabed'ëep tak'ëp ër hã kamejũũ do ër ahoop do mahānh, baad ër babok hyb n'aa kã. Ti hyb n'aa bë an'oo manã ta see hã bë rah'yyb mahũũm. Bë gado manã tak'ëp kamejũũ do rakarēn bã p'aa hēnh bë gadoo.

² Bë hyb n'aa matakã bë ÿ maher'oot doo! Ýñh, Paw-Ro, baad bë ÿ maher'oot hahýñh: Masuuj noo byyh kahõg hõm do bë gado bã, daap hë da bë hã tii bã Kristo ji hyb n'aa dajëp doo. ³ Sahõnh hë ajyy sa masuuj noo byyh kahõg hõm do gadoo do sa hã ÿ ab'aanh ÿ maher'ood wät doo: Ta ti bë gado bã, kamejõ dāk bë hã tii bã sahõnh hë Mosees ky n'aa jaw'yyk do wób bë ky daheeh na-ãāj hë. ⁴ Bëeh, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ky dah'eeh do hyb n'aa kar'ëēn do baad bë bahado dāk paawã P'op Hagã Do matym gó, dawëë bë baboo dǎg kǎn

§ 4:30 Genesis 21.10   ** 4:30 P'ooj ub, Agah, Is-maéw daheeh sa ky n'aa ta ti kerih doo. Ta ti ky n'aa gó Paw-Ro pes'ãāp ma matëg oow sa mahang habong doo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do sa hã karēn mejũũ doo. Dooh ta ti hedoo do ji gado bã ji mahang, tahanäng péh. Dooh P'op Hagã Do ky n'aa enooh do ragado da tii. †† 4:31 Tak'ëp Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejũũ do nado ëër, tahanäng pé tii. ‡‡ 4:31 P'op Hagã Do taah ër hado dāk, ta hã ër h'yy ka'eeh do hyb n'aa, tahanäng pé tii. Ër tawén gadoo, tak'ëp ër wë taky enyym do hyb n'aa, nes'aa né paawã ëër.

Kristo mahãnh. Ji hã P'op Hagä Do ky enyym do bë ty n'aa gesyyg däg kãn.

⁵ Èër kã, baad èr gada P'op Hagä Do Sahee an'oo bã, Kristo hã èr h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad èr bahado däk P'op Hagä Do matym gó. ⁶ Séd hẽ ji h'yy kata däg bã Kristo Jesus hã, ji masuuj noo byyh kahõg hõm do hyb n'aa nado ji tagadoo, ji masuuj noo byyh kanahõg hõm do hyb n'aa nado ji tagadoo na-ããj hẽ. Séd hã né hẽ ji ta hã. Jããm hẽ takarẽn do ji hã, baad ji h'yy kae heh'aät do ta hã, ji da hadoo do ji kamahãn do hã kametëeh doo.

⁷ Baad paa bë babok pooj jé. Jaa bë tahewad kãn baad hadoo do ky n'aa bë ky nadahé wät hyb n'aa? ⁸ Ta ti bë hã raky kah'üüm doo, dooh P'op Hagä Do bë tanaëenh do hanaa tado bã. ⁹ Nad'ëed its né paawä pãw makuj n'aa, jé pad'yyt hẽ däg takamekuuj däk.* ¹⁰ Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã ÿ h'yy kasadä do hyb n'aa, baad ÿ bahapäh hëp ÿÿ gó, ÿ hyb n'aa newëe doo da bë da hyb n'aa newëe na-ããj hẽ, séd bë h'yyb hedoo da hã ÿÿ. Dooh da ta see hadoo bë hyb n'aa newë bã da. P'op Hagä Do rejãã da bë h'yyb manepëe bong hanoo doo, hyb n'aa jawyk né paawä ta ti ta wób sa hã.

¹¹ Wakãn haa, ÿ na-ããj hẽ ÿ mejõ nä bã paawä ta wób ramasuuj noo byyh kahõg hõm hyb n'aa, te hub tado bã paawä tii, dooh paawä Judah buuj ÿ rarahejã bã. Ý ma met'ëeg nä bã paawä taw'ãäts hẽ né hẽ ji masuuj noo byyh kahõg hõm doo, tii bã Kristo b'aa hã kajatsëk do hã dajëp do ky n'aa,

---

* **5:9** Hahÿÿ d' Paw-Ro hanäng péh: Kanahën d'os hẽ né paawä baad nadoo do ma matëg oow rama met'ëeg bã, ta s'ee hënh da rah'yyb mahüüm hajök doo.

dooh paawä Judah buuj tah'yyb rejä wäd bä. ¹² Ta ti ajyy ji masuuj noo byyh kahög hõm do mejũũ doo, ta ti ky n'aa me bë h'yyb manepëë bong hanoo doo, taw'ãäts hë paawä sahõnh hë sa hã hanäng do ragahög hõm.

¹³ Bëeh, wakãn haa, P'op Hagä Do bë tatsyyd wät ky n'aa jaw'yyk hedoo do tak'ëp ji mejũũ do bë hã tamanejõ wät hyb n'aa, baad bë babok hyb n'aa kä. Dooh nesaa do ji h'yyb säg karën do jawén ji awät do hyb n'aa tado bä tii d' tabad'oo ër hã. Dooh. Tak'ëp ky n'aa jaw'yyk do ji hã tamejũũ do mahãnh ji tawén ed'ëep, kamahãn gó ër masa hyb n'aa ër da hadoo doo. ¹⁴ Ta tii d' ÿ wén her'oot, sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, hahÿ sét hë hadoo do tamejũũ do hã kametä däk: “Makamahãn a da hadoo doo, a hã makamahãn doo da.”† ¹⁵ Bë hyb n'aa matakä! Bë kamanahãn bä bë da hadoo doo, bë mahang ta see kamajë bä ta see wë, ta see rejä bä ta see tabanas'aa mo n'aa me, tii bä da bë d' gawatsik.

Taw'ãäts hë ji anoo P'op Hagä Do Sahee ji tah'yyb mahũũm do ky n'aa hahÿÿh

¹⁶ Ti hyb n'aa kä bë ÿ maher'oot hahÿÿ da: Bë an'oo P'op Hagä Do Sahee bë tah'yyb mahũũm hyb n'aa, tii bä da dooh bë moo boo bä nesaa do bë h'yyb säg karën doo. ¹⁷ Nesaa do ji h'yyb säg karën doo, dooh takarën bä P'op Hagä Do Sahee karën doo. P'op Hagä Do Sahee dooh takarën bä na-ããj hë nesaa do ji h'yyb säg karën doo. Pawóp hadoo do kamajĩĩ ji h'yyb gó, ti hyb n'aa dooh bë haja bä bë moo boo bä ti bë karën paawä bë moo bong

---

† 5:14 Rewitikos 19.18

doo. ¹⁸ P'op Hagä Do Sahee bë tah'yyb mahũũm bã bë an'oo bã, dooh ky n'aa jaw'yyk do bë hã tamejõ wäd bã.

¹⁹ Wyt ta maab hẽ nesaa do sa h'yyb säg karẽn do jawén habok do moo bok doo: Sa yĩm nadoo do sii, sa patug nadoo do sii rabahe'yĩh, nesaa do nu meby n'aa nãng do sa hã hanãng doo me ramoo bong, dooh rah'yy keba bã ta ti hedoo do hã. ²⁰ Kabarii hã rah'yy ka'eeh, raweh'ëeh. Ramehëm. H'yy gaëej gó rababok, ky ked'aak, ta wób hã rah'yy kajew'ëes. Nayyw hẽ rakawajããn. Ta wób sa bahãnh rakarẽn ranu gapad'ëek, dooh rakarẽn bã séd rah'yyb hedo bã ta wób sa hã. ²¹ Ta wób wẽ hanãng do raty ge-eh. Jarakë hedoo do hã rabaom. Ta bahãnh rabawëh, rabeëek. Hajõng nã ti hedoo do ramoo bong na-ãaj hẽ. P'aa hënh tak'ëp péj bë y maher'oot: Tii d' hawät doo, dooh da P'op Hagä Do gado bã tabag'ããs doo bã.

²² Tii d' nado rabad'oo P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahũũm doo. P'op Hagä Do Sahee hanaa ji kamahãn doo, baad ji tsebé doo, ji h'yyb nãm doo, nayyw hẽ kawanajããn doo, ji ky enyym doo, baad ji da hadoo do ji gadoo doo, h'yy kaneh'yĩt doo, ²³ kaja hẽ denaa hẽ ji h'yyb ji mahũũm do ji da hadoo do wẽ, ji h'yyb ji meduuk do na-ãaj hẽ. Dooh ky n'aa jaw'yyk pé ta ti hedoo do meduuk péh. ²⁴ Kristo Jesus karapee hedoo doo, dooh nesaa do sa h'yyb säg karẽn do jawén raboo boo bã. Reréd hõm nesaa do sa h'yyb tak'ëp karẽn doo. B'aa kajatsék do hã repëem däk hadoo ta tii. ²⁵ Ti hyb n'aa, papuuj gó ër babok P'op Hagä Do Sahee anoo do hyb n'aa, taw'ãäts hẽ hỹy kã ër ky daheeh né hẽ P'op Hagä Do Sahee ër hã metëeh do ër h'yyb

gó. ²⁶Taw'ãäts hē dooh ēr h'yy kasabé bā. Taw'ãäts hē dooh ēr mety bā ēr da hadoo doo. Taw'ãäts hē dooh ēr h'yy kajewēets bā ēr da hadoo do wē.

6

Ji da hadoo do ji masa do ky n'aa hahỹh

¹ Wakān haa, nesaa do bē see moo wād bā, tii bā taw'ãäts hē bēeh, P'op Hagä Do Sahee h'yyb mah'ũm doo, bē maher'ood ta hā nesaa do taberéd hōm hyb n'aa, p'aa hēnh tabanoo hyb n'aa P'op Hagä Do Sahee h'yyb mah'ũm ta hā. Taw'ãäts hē kaja hē denaa hē bē h'yyb bē mah'ũm ta hā bē maher'oot bā. Ta ti hedoo do hyb n'aa ta see mamaher'oot bā, taw'ãäts hē baad mamatakä a daaj hē, nesaa do ōm sii hē tah'yyb natatuk hyb n'aa. ² Bē masaa bē da hadoo doo, hejooñh do ta wē takametēeh bā. Tii d' bē adoo bā, Kristo ky n'aa jaw'yyk do bē ky dahé däg kån.*

³ Hyb n'aa sakog is do seeh, “Ỹ hyb n'aa jawyk”, ta h'yyb gó taky hado bā, ta daaj hē takawadii.

⁴ Taw'ãäts hē ji daaj hē ji moo wät do hā ji hyb n'aa newēē baad ji do bā. Baad ji do bā, ji hegāā bā ji daaj hē, tii bā ji moo wät do hā tahajaa ji tsebé. Doo hyb n'aa pé tii bā ta wób rababok do hā ji kametyy. ⁵ Taw'ãäts hē sét ken'yyh ji, ji gadoo, ji moo wät P'op Hagä Do anoo do ji hā ji moo wät hyb n'aa. Ti hyb n'aa, dooh hyb n'aa pé ta wób ramoo bok do hā ji kametyy ỹ wén näng.

⁶ Taw'ãäts hē P'op Hagä Do kyyh ma kamet'ēek do ramasa sa ma matēg, sa wē hanäng do uuh me.

---

* **6:2** Hahỹ Kristo ky n'aa jaw'yyk doo: “Taw'ãäts hē bē ỹ kamahñ doo da bē kamahñ ta wób.” Jowāw 13.34.

⁷ Bě hã hě bě kawad'ii manäh! Dooh hajaa pé P'op Hagä Do wadii péh. Ji ejoom doo, ti né hě ti ta jawén ji ataa doo. ⁸ Hahỹý d' ý hanäng péh: Jé sa h'yyb säg karěn do jawén habok doo, ti hanaa né hě ragadoo da tak'ëp rahob had'yyt doo. Jé P'op Hagä Do Sahee karěn do jawén habok doo, ragadoo da ji edëb had'yyt do P'op Hagä Do pa. ⁹ Ti hyb n'aa, taw'ääts hě dooh ër h'yy gejë hõm bã baad hadoo do ër moo bok do hã. Ër h'yy ganejë bã, P'op Hagä Do h'yyb däng do noo gó ër gadoo da baad hadoo doo. ¹⁰ Ti hyb n'aa kã, ër haja bã, taw'ääts hě baad hadoo do ër moo boo had'yyt bã sahõnh hě sa hã. Taw'ääts hě ti bahãnh tii d' ër bad'oo, ër masa, ër nemuun Kristo hã h'yy ka'eeh do sa hã.

Tagadëög ub Paw-Ro maher'oot do hahỹýh

¹¹ Bě hegãã hahỹ bë ner'ood bã, tög ewëëh do hã moh ýý me bë ý ma erii kãn hahỹ tagadëög ub do bód.†

¹² Ta tii d' karěn do bë ramejũũ bë masuuj noo byyh bë kahõg hõm hyb n'aa, jããm hě ta wób rah'yyb en'yym do hyb n'aa tii d' rawén mejũũ. Dooh rakarěn bã Judah buuj wób, tak'ëp ta ti mejũũ do sa hã rarahejãã Kristo b'aa hã kajatsëk do hã dajëp do ky n'aa hyb n'aa. ¹³ Sa daaj hě dooh raky dahé bã Mosees ky n'aa jaw'yyk doo, ti hadoo né hě rakarěn bë gadoo bë masuuj noo byyh kahõg hõm doo, ta ti bë gadoo do hyb n'aa Judah buuj wób

---

† **6:11** Paw-Ro bahed'oo doo da, tamaher'oot baad herih hajaa do hã nyy da raberih hyb n'aa ta kyyh. Tii bã kã, tagadëög ub, ta daaj hě tado däk ji merih do nahëëh, tagadëög ub hadoo do ta daaj hě taberih hyb n'aa. Ti hyb n'aa tii da Paw-Ro wén her'oot ta tii.

sa matym gó rah'yy kasab'ee hyb n'aa. ¹⁴ Ýỹ kä, jáãm hẽ ý karẽn ý h'yy kasab'ee b'aa kajatsëk do hã Jesus Kristo, Ër Wahë N'aa dajëp do hyb n'aa. B'aa kajatsëk do hã Kristo dajëp do hyb n'aa, sahõnh hẽ badäk hahỹỹ hã ji h'yyb karẽn do dajëb kãn hadoo hã ýỹ. Ý na-ããj né hẽ ý dajëb wät hadoo ta ti hedoo do hã. Dooh ta ti jawén ý awäd wäd bã. ¹⁵ Ji masuuj noo byyh kahõg hõm do hã nado ti ji hyb n'aa matakëë doo, ji masuuj noo byyh kanahõg hõm do hã nado na-ããj hẽ. Dooh its ti P'op Hagä Do matym gó. Jáãm hẽ taw'ãäts hẽ ji hyb n'aa matakëë papuuj gó ji bawät do hã, P'op Hagä Do Sahee anoo doo. ¹⁶ Ta tii hã hyb n'aa matakëë do sa hã, papuuj gó habok do sa hã, h'yyb näm do ý karẽn P'op Hagä Do anoo. Ý karẽn P'op Hagä Do t'yyd mehĩn tii. Ti né hẽ ta karapee heh'äät doo.

¹⁷ Hup ýỹ hã ti anäng rok ý tyw n'aa paah, Jesus hyb n'aa ý rarahejãã doo.† Ti hyb n'aa, hỹ jawén, dooh ý karẽn wäd bã ran'oo bã, bë hyb n'aa h'yy katón do ý ahob wäd bã.

¹⁸ Ý karẽn ër Wahë N'aa Jesus Kristo ky enyym sahõnh hẽ bë hã, wakãn haa hedoo doo. Jáãm hẽ kä.

---

† **6:17** Ma matëg oow rah'yy kasab'ee masuuj noo byyh kahõg hõm do heen n'aa hã. Sa hã, ti ti metëeh baad ji do bã P'op Hagä Do matym gó. Dooh its ta tii. Paw-Ro hub hã rahapäh hajõng ta rog tyw n'aa paah, tak'ëp rarahejãã do paa haj'aa. Jesus panyyg hanãm do hyb n'aa Paw-Ro ahoop tii. Tii hã rahapäh ny hadoo do baad Jesus ky daheeh doo.

Pop Hagä Do Panyyg Hanäm Do Hahÿÿh
The New Testament in the Nadëb language of Brazil
(BR:mbj:Nadëb)

O Novo Testamento na língua Nadëb do Brasil

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nadëb (Nadëb)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Nadëb

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-29

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 22 Nov 2019
c5681c4e-55f8-5b64-badf-af07c5e28afc